

Előfizetési díj.

Vidre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	15 fr.
Félévre	8
Negyedévre	4
Egy hóra helyben	1 fr 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepekét követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főter 4-ik szám hóvá a lap szellemi részét illető közlemények czimrendők.

AZ ÉRTÉKESBBI CZIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adnak vissza.

Kiadóhivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

1875. második félévére

A „Kelet” előfizetési ára:

Félévre	8 fr.
Negyedévre	4
Egy hóra	1 fr 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legelőszérűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpénzdíjazással szolgálnak.

Stein János
„Kelet” kiadója.

A pusztuló félben levő nemzeti intézetéről.

A „Kelet” f. 6. Aug. 5 és 6-ki 177-ik és 178-ik számaiban két névtelen „vezércikk” jelent meg, a mely az erdélyi muzeumot a fennebbi czim alatt elbuzgatván, atyai homlokzatoslással a muzeum-egylet igazgató választmányának lezáró tart arról, hogy mikép teljesítse kötelességét, mikép nyugtassa meg a maga lelkiismeretét és a nemzet közvéleményét.

Nyilvánosan működő testülettel szemben szabad és jogosult az éles kritika, és ha valaki figyelemmel kíséri a muzeum-egylet működését, és abban hibát, avagy csak vétséget is észlelt, hálára érdemes munkát végez, a mikor nyilvánosságra hozza észlelteit, nem csak az illetők, hanem a nagy közönség figyelmét is felkelti és rámutat az orvoslandó bajra.

Am aztán legyen is embere a kritikus a maga vállalatának, és ha igény veszi a szabad meg- és elítélés jogát, teljesítse legalább azt a kötelességet, hogy ismerje meg részletesen a megbírálandó ügyet és körülményeit, feleljen meg legalább annak az alapfeladatának, hogy bár némileg sejtjen valamit a dolog megértéséhez.

A fenn említett két cikk a feltételek egyikének so felel meg. Megdobott nem csak arval az elbizakodott hanggal, a melyen ítéletét kimondja, hanem még sokkal inkább arval az alapos és teljes tájékozatlansággal a muzeum és a muzeum-egylet mult és jelen körülményeiben, a melynek következtében a cikkekben elősört tények legnagyobb része valótlan vagy elferdített, és arval a felmulhatatlan navissággal, a melylyel kiadja kategorikus rendeleit.

Csakugyan furesa változásoknak vagyunk mi most élők tanui. Ugyanaz a „Kelet” a mely 1872-ben, a mikor a muzeum-egylet a kormány által alkotott muzeum és az egyetem közti viszonyt szabályozó szerződés feltételei iránt, egész mulatlankodással vádolta vezércikkeiben a muzeum-egyletet hazafiatlansággal, mert nem adta oda az egész muzeumot kertetül, gyűjteményestül, alapoktatói feltevéniül az egyetemnek; most azt rója fel bűnül ugyancsak vezércikkeiben, hogy mert adta oda annyira is a meny nyire; ez azonban csak melles dolog, hiszen sapientis est mutare consilium.

Valóban sajnos dolog, hogy néha elő áll a kénytelenség úgy kifakadásokkal szemben vitatkozni, mint a melynek a vezércikk, a melyek rója még azt se vette észre, hogy maga magával új ellenkezésbe. Első cikke elején búskomor bolcsességgel elmélkedik azon, mennyire

veszélyes, hogy a magukat gyengén örzött társulatok a kormány gyámokodása alá adták magokat, így akarván a nemzeti ből szerezni és a polgárok csatáján elődni; de ezt második cikke csattanósra végre érven annyira elfelejtette, hogy ott éppen az egyetemét, fenntartó kormánytól követeli az áldozatot a muzeum fenntartására.

Hogy mennyire tájékozatlan a cikkíró az ügy miben állásában, a következők mutatják:

„Tudvalevőleg” az erdélyi muzeum 5 ezer forint évi segély feltétele mellett adta át gyűjteményeit használatra az egyetemnek. Így állítja a cikkíró. Tegyük hozzá: „nem tudva”, mert ez állítás, úgy a mint van, részben többször állít a valósnak, részben elhallgatja egy részt a valósnak, tehát kétszeresen valótlan, és nem kellene éppen nagy rosszkésűsű hozzá, hogy fel lehessen benne fedezni a szándékos ferdistés czölizását. Mi ezt nem akarjuk, de helyre kell igazítanunk magát a tényállást. A muzeum-egylet a maga természetudományi gyűjteményeit, a régiség és éremtárt, a kertet és az abban levő épületeket igen is átadta az egyetemnek 50 évre használatra, fenntartván azonban teljes tulajdonjogát és autonómiáját a gyűjtemények kezelésében és gyarapításában, oly annyira, hogy noha czélzserűség szempontjából beleegyezett, hogy a gyűjtemények főreai az egyetem illető szaktanárai legyenek, e szaktanárok a muzeum gyűjteményeiben semmi lényeges változtatást nem tehetnek az igazgató választmány híre és beleegyezése nélkül, és kezelesekrol ugyan a választmányának felelősök, a minthogy a tanár urak szorgalmasan szmoltak is eddig egy a választmány mint a közgyűlésen; a gyűjtemények gyarapításáról az erdélyi muzeum-egylet saját külön czélfia irányában, ha a tanár ur erre nem éreznék nagy nem akarva vállalkozni, az által van gondoskodva, hogy az egylet minden gyűjtemény mellett tart egy-egy segédort saját pénzén; de a tanár urak eddig elkerkeztek is, nem is restelték magok is buzgón segédekzni a munkában, a melyben még az egyetemi tanárségek is részt vettek; mert ezek az urak a tudományt nem nézik am úgy mint némely táblabíró a politikát a vármegye házi ablakából és az erdélyi részek alapos ismertetésében mint valódi papjai a tudománynak közreműködnek a tudomány fejlesztése, a muzeum gyarapítása és a magok dícsősége érdekében; és meg is van ennek örömdetése eredménye, mert szám szerint ki lehet mutatni, hogy a mióta a muzeum és az egyetem közötti viszony létesült, a muzeumi gyűjtemények oly gyors arányban kezdtek gyarapodni, hogy e rövid három év gyarapodása csaknem annyit mint az azelőtti 12 év. Gondoskodva van arról is, hogy a muzeum gyűjteményeit az egyetemi taneszközökkel összeegyeztetni ne lehessen; a mi gyűjteményre az egyetemé, azt külön kell kezelni, külön szekrényben, külön leltárral. A könyvtárt pedig nem is adta át, azt most is a muzeum-egylet könyvtárhoz kezeli, a kinek csak az van kötelességévé téve, hogy az egyetem könyvtárát is, az e végre melléje adott és az egyetemről dijazott külön segéd felhasználásával, kezelje, annyira külön, hogy a két könyvtár egészen elkülönített, habár szomszédos helyiségekben áll.

A cikkíró mind erről meggyőződhetett volna, ha belétekint a muzeum és egyetem közt fennálló szerződésbe és a gyűjtemények helyiségeibe, a melyekbe be lehet menni, ha nem is kör beocsatást az egyetemi tanár urtól, hanem csupán csak tudatja, mikor kíván oda jöni. Avagy hiszi-e cikkíró, hogy a gyűjteményeket éjjel-nappal nyitva lehet tartani, hogy kényelmesen látogathassanak mindenki, a mikor szeszélye vagy hőbortja erőbe juttatja? Ismer-e bel-vagy külföldön erre példát? Hanem az igaz, hogy ha így végre jár a dolognak, nem irhat vala Jomradimot egy pusztuló félben levő nemzeti intézetéről.

Másfelől ezért a muzeum-egylet nem csak silány 5000 forint élvez. Tessék csak így számítani.

Már éveket az egyetem felállítását előtti előállott volt az a baj, hogy a muzeum gyűjteményei a rendelkezésre állott helyiségekben nem fértek. Hiszen a könyvtárról még a cikkíró is tudja s meg is vallja, hogy soha se volt a többi gyűjteményekkel együtt künn a kerten; de már azt nem tudja (vagy nem akarja tudni), hogy a régiség és éremtárt már 1868 nyarán kellett beköltöztetni a még akkor fennálló gubernium épületbe, mivel künn a kerten betörték kísérték meg és hogy ha a muzeum nem szerződött az egyetemmel, onnan, mihiely az egyetem az épületet átvette, ki kellett volna költöztetni. Engedjük meg, hogy azért a természetudományi gyűjtemények ott maradhattak volna a kert épületben, mégis a könyvtár és régiségért számára helyiségeket kellett volna bérelni és minután az egylet a könyvtári helyiségről magára 1200 forint házbért fizetett, még pedig oly helyiségről, a hol e gyűjtemény és különösen a belefoglalt kézirat és oklevélről folytonosan tüvész általi pusztulás veszélyében forgott; a két gyűjtemény legalább is 2000 forint évi bért igényelt volna helyiségeiért.

A nagy díszkert mivélése belekörtült az egyetemen átlagosan évenként 2000 forintjába.

Az egyetem épületében nyert igen czélzserű és minden tekintetben biztos helyiségek felmentették az egyletet a házbér; a kert átadása, a kertmivélés költségei, e két czimzen nyert tehát az egylet évenként 4000 forint.

A szerződés lehetővé tette az igazgatói állomás megszűntetését, tesz évenként 1500 forint megtakarítást.

asszony részére kijelölt u. n. „szószóló” (gura nyírás) megjelenik a kérdi: „honnant jöttök? hova mentek? mi járhaton vagytok?” erre a néző által előkelődött vőfélyek egyike oláh rythmussal a következőleg válaszol:

(Fordította a szövegnek):

Mi az új királynak küldöttéi vagyunk, ki elfogadtatták kért mi általunk. Trombitájáról, a melyet ismét adott, Hangokba ma észak, kelet, dél és nyugot. Mire nagy népség jött össze mindenfelől Ifjak és leányok termektek a földből. Ezek megindulva, viasz nyomra létek. A melyből nem tudván olvasni a Bölcsek, Angyal jött az égből egy galamb köpében, Megmondva e „nyomnak” mi értelme legyen: „E nyom a szerencse útját jelöli meg, Melynek folytatása csak odáig terjed...” (a menyasszony hajlék felé)

Eresztek hát be

A király nevébe!...

Mire a menyasszony szószólója tiltakozlag nyilatkozta, csak midőn a vőfélyek egyike a vőlegény jegygyűrűjét felmutatja s ismeri fel a szőle e jegyről az új királynak esmertető czimert: ereszti be a kapun mind a két vőfélyt.

A ház udvarán egy terített asztal van, kitérve arra egy csopót tányérra tisztá buza, és melléje egy vőfélyt fenytő a nyárs, a melybe egy cipő és egy kis darab szőlő hus van húzva.

A kapun beeresztett két vőfély az asztalt háromszor megkerül, miálatt az asztalnál ülő és mezei virágokkal teljesen földszített különben is szép nyúzó leányok egyike a tányérből buzát (aldást) szor az asztal körül járó két vőfély, ennek megtérítendő pedig átadja nekik az illető nyársat, minekutána a két vőfély sietve vissza lovagol a már nem messze levő házhoz.

Kévsé idő múlva megérkezik a násznép is vig zenevel mellet; de a násznép is bezárt kapura talál, s csak minután kilépetek a felmutatott nyársal (melybe a cipő és hus van húzva) igazolták, csak ekkor nyitnak kaput a szerkezen megérkezők a násznépre.

A vőlegény szószólója, a vőlegény kísé-

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Az

ÖREG UR VÉDENCEI.

REGÉNY

két kötetben.

Írta:

Flygare Carlén Emilia.

Első kötet.

X.

A csomag. — Jóslatok. — Egy kis jelenet a társalgó szobában. — Értékeztetés a jegyesek közt.

(Folytatás.)

Ferenc váratlan megjelenése, melyet megreményleni sem illi hamar, ide rózsák varázsolat a lányka arcára; hanem ezrecesére anyja hosszas szózkodata alatt volt ide jó rendbe hozni magát s a mint most Mannerstedt halvány, szomorú arczal közelébe lért s ravató sőtét, bús kifejezésű szemét, szívélyesen nyújtá eléje kezét s halkán szölt: „Teljes szívemből rest veszek ön fájdalmaiban ódes Mannerstedt! Tudom, mennyire szerette a szegény elköltözött s azért tudom szíve melyből gyalogolja őt. De ön erre lelki, azért hiszem és remélem, hogy férfisan fogja viselni fájalmát s minután az első roham elmúlt, nem roskad le alatta.”

Róza hangjában mélyebb és melegebb részvét volt kifejezve, mint magokban a szavakban, melyeket kijelölt.

Mélyben he s vésdötök azok Mannerstedt szívébe, meghatva szorította meg az oda nyújtott kezét s bátorágot vett magának pár percig kezében tartani azt, miálatt válaszolt: Bizonygyal nem, kedves, drága Róza! Legyen meggyőződve kedgy, hogy bármily nehéz leendő is a harc, én győzni fogok.

— Ej ej Róza, ugyan mit gondolsz? —

szólt fel a tancsóné, ki nem hallhatta ugyan a mondottakat, de kinek úgy tetszett, hogy nagyon is érekenyven foly a párbeszéd. — Ne szárogas föl Mannerstedt ur vérző sebeit, még bé sem hegedtek. Jöjjen csak ide kérem s álljon le mellém; nekem van egy jobb vigasztaló eszközöm az ön számára. Valamely ismeretlen barát, egy nagy csomagot küldött ide Mannerstedt ur számára karácsony estéjén s én vállaltam magamra, hogy azt sajátkezőleg átszolgáltassam a czimzettéhez. Károlina angyalom, tedd félre egy percze bábutat s eredj be a mama szobájába és hozd el azt a nagy csomagot a díván előtti asztalról.

A kis Károlin vonakodó ujjacsikát pár ismételt „siess már angyalom” kiáltása után a mama részéről, elbocsáták végre a kedvelt játkészert s kevés idő múlva megjelent a kívánt csomaggal kezében.

— Kösönöm kedves kis angyalom — szölt az any s gyöngéden homlokon csókoltá kedvenczét. Nem kedves kis leányka-e ez és mily szófogadó! s szavakkal fordult Widen asszony ismét Mannerstedt felé:

— Az igaz, hogy nagyon kedves és szép — vizionáz Ferenc s reménylte, hogy ezzel be van fejezve e tárgy. De a tancsóné bizalmas hangon folytatta s e mellett egészen előhajolva oly halkán beszélt, mintha valamely fontos ügy elintézéséről volna szó:

— Epen arról gondolkodtam a napokban — szölt — hogy már el is lehetne kezdeni az énektanulást a kis Károlinnal. Idejekorán meg kell, hogy tanulja a hanggyeget ismeretét, mert nemde gyönyörű hangja van a kis leánykának? oly lágy, oly édes, oly zengetese.

Ha most Mannerstedt igénylő fel a felszólításra, igen elter vala az igazságtól, mi pedig előtte mindig szent volt. Azért óvatossággal csak azon véleményét nyilvánította ki, hogy a gyermekek tehetségeit így zsege korban nem lehet még eléggé biztosan meghatározni.

Minden más alkalommal s más körülmények közt nagyon rossz néven vette volna a tancsóné és nyilatkozatot, hanem most csak el kellett engedni, ha Ferenc mily bánatára gondolt, mely jelenben mindent a legkomorabb

szímben tüntet fel előtte, aztán még eszébe jutott a felmentatlan csomag; most kiélegheti kíváncsiságát s egyszerre mind a legzsebb szímben fog tándokolni nemesszívűsége, mivel úgy tesz, mintha észre sem venné, hogy Mannerstedt bánatának sulya alatt eléggé merész volt más véleményen lenni, mint az uró. Ennek következtében ismét megjelent az arca a már csaknem egészen eltűnt mosoly s még nyájassab és lekötözöbb volt mint valaha, a mint így szölt védenceéhez:

— Erről majd máskor beszélhetünk még, most nézze mit tartalmaz ez itt! s odanyújtá a csomagot Ferencnek.

(Folyt. köv.)

Egy oláh

LAKODALMON.

(Torda, 1875. augusztus hó.)

Az oláhnap azon legalsóbb rétegének, a mely az u. n. „havasi mokányok” nevezete alatt ismeretes Erdélyben, czereemonialis szertartásai közül azt akarom rövid vonásokban megismertetni e lapok t. olvasóival, a mely a házasság alkalmánál a szükségzszerűség jellemeivel bíró előzménye gyantán jelentkezik: — az oláh lakodalom, a vele járó, még talán az ősi időkből nemzedékről-nemzedékre átszállott s híven megöröszött „p o k u s - p o k u s - o k k a l”.

Egy természetbuzár barátommal a nyár elején kirándulást tettünk az erdélyi fenyves havasok azon részébe, a melyek Erdély nyugati részét mindenben hasonlóvá teszik a kiscsi Szávához. „A havasi mokányok” kik e vidék fenyvesekkel körvázott lapályain egyszerű szikából alkotott falukban jó levegő, jó víz mellett a friss egésségben élnek napjaktak, annyira megelégedtek „a szerencse változásai által kivett” sorssal, hogy szinte kedvet kap az ember legalább egyidőre a civilizált világot s annak erőteljes veszélyeztető élményei elhagyja: és ide költözni fel a havasok közé, őzeni a kecskékkel, a gondatlan pásztortulajkák mellett.

Mily szép itt a természet a maga eredeti vadságában!...

Az oláh lakodalom — mely rendszer 3 napig szokott tartani — azzal veszi kezdetét, hogy a nászünnepély napján kor reggel a vőlegény szülői házához vagy össze az egész nászsereg, a honnan — minután a vőlegény szülei előbb elhunyt és hálas köszönetet mond azon sok jótevékenységért, a melyekkel ötöt kicsi korától fogva mostanig felnevelték és elbuzosították a fiatalok, kikkel együtt nőt fel — több szekeren, a melyek előre piros pánitállyal, keskenyóval és virágokkal felkíséltetnek ökök vannak fogva, elindulnak a menyasszonyi ház felé; előre kildenek két vőfélyt, hogy szabad beocsátást eszközöljenek a násznak a menyasszonyi házhöz.

A két vőfély megérkezik, de bezárt kaput talál. Háromszor kopogtatnak, mire a meny-

Ehez járul a kikötött „silány” 5000 forint, tehát a fennebbiekkel együtt 10,500 forint évi pénzbeli nyereséggel. Ezt 6%-os kamattal tekintve, megfelel neki 175,000 forint. Vajon hiszi-e a cikizkő, hogy hiányzóvan már most az az ösztönzés, a mely 1859-ben a múzeum alapításakor már politikai ténylegéből is adu akadokozása birta a hazafiasok! most egy új felhívásra az összeget a hazafias áldozatkészségből elő tudta volna teremteni?

Tessék már most ezt a valódi tényállást a cikizkő előadására egybevetni az állomai ki fog tűnni, mennyire nem tudta vagy nem akarta tudni a cikizkő azt, a mirol egy határozott elbizakodással beszélt és irt.

Hogy e tájékoztatás mellett még aztán azt állítja a cikizkő, hogy a múzeumunk célja főleg az, hogy mentől többen látogassák, csak illusztrációja a felfogásának; vagy ha nem az, hanem vadoz akar lenni, mintha a múzeumot nem lehetne látogatni, úgy aztán egyszerűen valótlanság, mert még nem fordult elő eset, hogy valaki meg ne nézhesse a múzeumot, a ki igazán meg akar nézni. Sőt! ellenkezőleg elég gyakran fordult elő oly eset, a mikor a jelentkező látogatók fel napig várta az ő, de ennek nem tetszett eljöni.

Hogy a cikizkő ur nem ellensége az egyetlennek, az igen szép tőle; de óvakodjék a „nemzeti vagyon” igen-felhango pengőtesétől.

A „nemzeti vagyon” egyedül illetékes kezelője a nemzeti kormány; csakugyan az erdélyi múzeum is csak annyiban nemzeti múzeum, a mennyiben magasabb nemzeti gazdasági szempontból a cikizkő ur vagyonja is nemzeti vagyon. Szorosan véve a múzeum és gyűjteményei minden vagyonával együtt az „erdélyi múzeum-egylet” magántulajdonosa és a cikizkő ur meg lehet nyugodni, hogy az egylet híven örökdi a maga tulajdona felett.

De cikizkő urnak más tekintetben sincs igaza. Régen a múzeum gyűjteményei két helyt voltak: kűn a kertben állat-, növény-, ásványtani gyűjtemény és régiségár; benn a városban könyvtár és olvasó szoba, 1868-tól 1872-ig kénytelen-ségből épen három helyek. Most pedig ismét két helyt vannak: kűn a kertben állat- és növénytan, benn a városban, ugyanazon egy telken a többi gyűjtemények mind együtt. Tehát az eldarabolás féle félajadulása is csupán kongó frázis.

Igen, de a kertnek egy része mégis

retőben a mennyasszonyi háza mennék be, és kék elő a mennyasszonyt, hogy — mint mondják — mennének „a beszorékba” esketésre.

Legelőbb elöhoznak egy kis leányt, ezt mennyasszonyul nem fogadjhatják el, ezután elő vezetnek egy csúf csigány leányt, ezt nem a karják elfogadják, meg végre elővezetik a szerelemű a róza színűhez kipsorult szép mennyasszonyt.

A mennyasszonyal együtt a nászszereg utja szekerekre ül, honnan egyenesen a „beszerka” előbe hajtanak, ahol mellet a mennyasszonyt a templomba bevinnék — a nászszereg egy karika formájú kalácsot a mennyasszony bal-karjára hűz, a melyet fekete fátallal oda erősít.

A templomban a völgy, mennyasszony, nászszereg és nászszereg (miután az ösves nászszereg előlalta helyét) az oltár előbe mennék, a hol a pap egy fekete szalagot nyújt át nekik, melyet átvéve, két végénél fogva a nászszereg és nászszereg, középen pedig a mennyasszony és völgy megfognak, s csak miután ez megtörtént és a pap külön a völgynek is, kűn a mennyasszonynak egy egy réz karikát tesz a fejére, esketi össze az ifjú házasságot. Ezt t. i. az esketést a pap elvégezve egy poharat vesz elő, a melyben, mézsel ídősített bor van, s előbb a völgynek, ezután a mennyasszonynak adimá, a következő áldó szavak kíséretében: „oly édes legyen életetek, mint a pohárban levő méz-édes bor!”

Az esketés rövid processusa megtörténtén a ház a ház újra a mennyasszonyi hához tért vissza, a hol újra az udvaron kitéve egy asztalt találnak, a melyen újra ki van téve egy tányér baba és egy kártya szentelt víz; az asztalnál állt egy férfi és egy asszony; elől a völgy, ezután a mennyasszony és utóköz az ösves nászszereg köbbször megkerültek az asztalt, miután a férfi a bűzű, az asszony pedig a szentelt vízből szór folytonosan az asztalt körül járkára. Ennek megtörténtével a mennyasszony, a völgy, nászszereg és nászszereg bemennek a háza, hogy végre hajtsák a mennyasszony „felkötölését.”

*) Működés és van, hogy kell idő, az asztal a háza van előtérbe hűzve ezre.

el van zárva, a másik része pedig elhanyagolva. Ennek okadatlansága azonban nem a mi dolgnak; lássa az, a ki így rendelkezni kénytelennek érezte magát.

Amny azonban igaz és tény, hogy noha tetszett a cikizkőrnak a múzeum felett a halálesengetyűt meghuzni, a múzeum el és isten és kezeli ügybuzgalma után virágzik és gyarapodik, nem tartja titokban ügyeit, hanem minden évben a maga közgyűlésén nyilvános számadást tesz működéséről, a mely számadások a napi sajtó útján is megjelennek, a ki igaz barátja ez intézetnek, mindig bele pillanthat és meggyőződhetik, hogy ott a széna nagyon rendben van. Bár lenne úgy minden közügyeinkben. Ha más bü nem nyoma cikizkő atyáknál, ettől nyugodtan láthat a maga dolga után. A múzeum-egylet igazgató-választmánya a magadót eligazítja.

Ime az igazgató-választmány szívére tette a kezét és meggyőződött, hogy az az ösvény, a melyen jár, helyes; és valamint eddig is mindig híven és lelkiismeretesen számolt isten és emberek előtt, úgy ezután is kész számolni mindig, nem csak azok előtt, a kiknek szabályszerűen számolni tartozik, hanem nyíltan és nyilvánosan az ország és a közvélemény színe előtt.

E helyreigazítás csupán a közönség iránti tiszteletből történő, egyszerűsind ki nyilatkozatjait határozottan, hogy részünkről ez ügyet a nyilvánosság terén befejezetlen tekintjük.

Kolozsvárt, aug. 9. 1875.

Az erdélyi múzeum-egylet igazgató választmánya.*)

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1875. aug. 7.

Németország. A „Frank. Ztg.” szerkesztője és 3 dolgozójáról elfogták, hogy tanuvalloása kényseritése. A londoni „Echo” ezen eljárás törvénytelenségét elítéli. „Lehetetlen — ugymond — hogy egy felvilágosult nép, melyben egy szikrányi önbecsülés vagy szabadság-igény van, eltűrhesse ilyen súlyos eljárást.

*) A tiszteletnél fogva, melylyel a múzeum választmánya iránt viselkedett, változtatlan és a megtámadás helyén adtuk ki a cikizkő, habár legkevésbé sem tartjuk olyannak, hogy magunkévá tehetnők. Fentartjuk egyébiránt az illetékeseknek jórájuk jogát, hogy e feleletre választ megtegye.

Szerk.

Ez a következő történet: Beszéltek a nászszereg egy fiatal egyént, a kinek kezébe egy kis pásztor át, annak helyében egy vagy két singyit fehér golyócsát, a mely pásztor ez ifjú egyszer körülhordozza a mennyasszony feje körül, a midőn másodszor körül akar állni hordani, tettettét ügytelenségből elcsúsz a pásztor úgy, hogy a mennyasszony lába előbe esék; a mennyasszony erre ládával, melyre piros szizma van hűzva, réá tapat, a melyet csak miután a mennyasszony kérdésére, hogy mit adsz, hogy elegendem, és az ügytelen fiatal azt válaszolja: „mnyid ki cizézőn gure!” elereszt a fehér golyócsát, a melyet a fiatal fiúcsor midőn háradosz körülhordozza a mennyasszony feje körül, lassan réá ereszt . . . és ezzel a mennyasszony felkötölése megtörtént.

Ezután az asztalhoz ülnek:

Az ebéd elköltése után, a midőn felkel a nászszereg az asztaltól, ott maradnak a mennyasszony és völgy, nászszereg és nászszereg; a két utóbbi jöve a két előbbi számára az ajándékot, (20—30 forint is összehoz gyakra az ily ajándék-gyűjtés!)

Az ajándék-gyűjtés megtörténte után, a nászszereg egy borral telített poharat nyújt át a völgynek (a pohárban egy ezüst pénz van, talán ingerül a bor kiadására) a pohár tartalmát, a bort mielőtt kiinná, előbb a mennyasszony egészségére s ezután a nászszeregre köszönti.

A pohárban levő ezüst pénz a völgyé lesz.

A lakoma megtörténte után, a mennyasszony a nászszereg szílelőit elbucsatja, és elbucsatja különösen leány barátaitól, a nászszereg utja szekerére ül, hogy a mennyasszonyt vigyék haza a völgyé házához.

Mikor oda megérkeznek: az anyós az ajtóban várva a nászszereg megérkezését, egy fehér posztóval betakarva, ő veszi le a szekeréből, és elviszi a jobb félfel levő első ökörhöz, a mennyasszonnyal az ökönyakamellő alá jöve pásztor kihozja, a melyet keresztül kell hajtania a fején. Azért, hogy a rosz távol tartassa magát a marháktól, a melyek az ifjú házaspár „fundus intrinsecus” közepik.

*) Bármely cíccsel szájában, az az szöveg bármely.

s midőn a porosz kormány ilyen eljárásához folyamodik, azon veszélynek teszi ki magát, hogy a közvéleményt maga ellen zúdítja s áldozati iránt rokonszenyt öbreszt. Ha ez a tény egyáltalán állna volna, egy esztelen alsórendű hivatalnok tulbuzogásának lehetne tulajdonítani, de ez csak egy rendezett tervnek egyik része. Emelkezhetni, hogy nem épen régen hasonlóan bírtak egy angol lap tudósítójával s tény, hogy hasonló elnyomatásnak mindazok ki vannak téve, a kik a berlini kormány nem tetszését magukra vonják. Mint Frankfurtból távoztak, Dr. Stern, a „Frankfurter Zeitung” szerkesztője, a birodalmi sajtótörvény alkalmatosságát és elvétel miatt szabadon bocsátották. Tanúbizonyoságot ugyanis a német törvény szerint csak akkor köteles az ember tenni, ha büntetőrend cselekményekről van szó; a sajtóvétség azonban a közléstől számított 6 hónap múlva elvöl, mely elvétel csak határozott személyek ellen megindított bírói eljárás szakaszát félbe. Itt azonban határozott személyről szó nem volt s 6 hónap lelelt.

Spanyolország. Emeltették már, hogy Martinez Campos Seo-de-Urgel helyégre elfoglalta és most az erős citadellát ostromolja, meg pedig 500 meternyi távolságból, miután a városig tartozó egyik toronyt elfoglalta. Mint Puercedóhól Párisba jelenték, készletek tölteték, hogy vasárnapi ostromtámadás intézkedése a citadella ellen. Ezalatt Cotte francia városból egyre számlálják Puercedóh és Seo-de-Urgel ele a spanyol hadiszerkeket. 2-án 200 bombát, 30,000 töltényt s egyéb szerkeket raktak ki s vitték vasúton Spanyolország belsejébe. A párisi „Figaro” Sorató gróf aláírásával egy levelet közöl, melyben a gróf Izabella által meg hatalmazottnak vallja magát annak kijelentésére, hogy Izabella királynő és XII. Alfons király között soha véleménykülönbség nem létezett, sőt ellenkezőleg, a legszívebb viszony áll fenn közöttük. Izabella királynőban is megízente, hir szerint Spanyol, hogy teljeszen, véglegesen lemond Spanyolországba való utazásról, míg fia erre fel nem hatalmazza. Ugyanazt a távirati ígéretét levélben is meg erősítette. A királyt az azonban szor szerral becsapozták donna Margueritát Izabella helyett.

A hercegovinai forrásghoz. Trebinje bekerítése. A „Neue Fr. Presse” esti lapjában a következő közleményt olvassuk: Gróf Andrást az uralkodó ma ismét hosszú kihallgatáson fogadta. Végleges befejezést azonban a tárgyalások a három császári hatalommal a keleti események alkalmából új együttes eljárásra nézve nem nyertek, mert a német és orosz császárság időnként egymáshoz mincesek Berlinben és Pétervártól. A török győzelmi jelentések nem oly keletiek, hogy minden képtel

Elviszik tovább a nászszereg és nászszereg asszonyt a mennyasszonya völgyével együtt a kerbe, és ott a nászszereg egy szilvát rízat meg a mennyasszonnyal, hogy áldás hulljon róla a fiatal házaspár fejére. (igen sokszor biz arrol hól is hól a mennyasszony nyakába!)

A kertből visszatérnek a hához, a melybe mielőtt bevezetnék, egy ujonas szilv kényelet tesznek a mennyasszony fejére, ezt azért, hogy a midőn a házban kéri az anyós az ifjú menyecskétől: „mit hoztál?” azt válaszolhassa: „kenyeret, a mely soha sem fogy ki e házból!” (De bizony sokszor kifogy az megis!)

Ezután — úgy délután 4—5 óra körül — ujra asztalhoz ülnek; minék elvégezte után kezdődik arórogás csúrdögölő tánc, melytárnt kivilágos ki viradit, hogy más nap délután ujra folytatása következzen. . . .

Ez rövid vonásokban feltüntetve az u. n. paraszt oláh lakodalom.

Nagy Albert.

A madarak és rovarok.

A madarak védelmére a népisoklaknak és gazdasági egyleteknek Tschudi Frigyes után ajánlja

Lakatos József.

(Folytatás.)

A méhészszyom is kitűnő egerésző s ezenkívül a hernyókat, boglyókat, darúszokat és a porzóroket fészkekkel együtt hasonlóképp szereti.

Mindkét madár tehát határozottan hasznos, mert kár, melyet az apróbb madarak, vagy olykor egy-egy oktalán s utókba került csirke elfogásával okoznak, tlegmatikus természetű és lomha repülés miatt általuk oly ritkán történik, hogy azt folytonos egerészéssel s rovarászattal mellet meg felhozni sem érdemes.

Itt megszakitom értekezésemet, miután nem volt szándékom valamennyi hasznos madarat bemutatni, csak a leghasznosabbak néhányra figyelmeket jelezni kívántam azon roppant fontosságot, mely azoknak működésével a földművelés minden ágában feltűnően mutatkozik. Mert ezen állatoknak nélkül sem

kiszárnának. Legalább is az lehetséges még mindig, hogy a hercegovinai fölkelő hirdetett leverése egyelőre csak arra szolgál, hogy a lázadás székhelyéhez közel fekvő egyes községeket rokonszenyt keltsen, noha szláv lapok jelentései, melyek tömeges csatlakozásról beszélnek, tulzatosnak látszanak. Egy trüszti távirat azon közleménnyel leg meg bennünk, hogy egy jelentékeny fölkelő csoport Trebinje városát körülveté, s hogy a város átadásra várható. Trebinjében, mely Hercegovina fővárosa volt, 2500 ház van, melyet fal vesz körül: védelemre azonban e fal nem szolgálhat. — Erre vonatkozólag a „Politische Correspondenz” következő közleményét olvassuk: „Ha a Ragusából ma érkezett távirat azon hirhez, hogy a lázadók Trebinjét bekerítették, azt a megjegyzést teszi, hogy e hir hiteltelenség meg bevárandó, mi másris azon helyzetben vagyunk, hogy nem csak megöröszölhetjük e hir alaposagát, hanem azt még következőkkel egészíthetjük ki. A körülzárólat más titkózt előzte meg a város környékén a trebinjei csekély számú helyőrség s a nagy tömegben megjelent lázadók közt, s az utókba Trebinjének a török által megszállva tartott néhány külső negyedét foglulgyútták.

Mint hogy a lázadókak sikerült Trebinjét bekeríteni, e tényből következtetést vonhatni a megelőző küzdelem kimenetelére. A Hercegovinában lévő török csapatok számára rendelt élelmiszer-küldemények Ragusa mellett szállítattak „Metkovicba.” — Trebinje, bár fala gyöngök — mondja a „N. Fr. Pr.”, nincsen ki a vesztélynek, hogy a fölkelők beveszik, mert mincesek ügyük. Félni lehet azonban, hogy a csekély helyőrség (400 ember két ágyú), hogy a fölkelőkkel szabad ténen harcolhasson, már elhagyta a várost, s hogy ez áruslás vagy roham által a fölkelők kezébe kerülhet. Attól is félni lehet, hogy a város lakosai (10,000-nél több), ha idejében segítség nem érkezik, az ostromlók kitérhetik. A segítség Mostarból jöhetne Stolacra keresztül, de az idevezető helyi utat mindenütt a fölkelők tartják elfoglalva. Trebinje sorsát tehát a Naranta és Krupa parti hegyen kell osztály eldönteni. Trebinje mellett, hol a Trebinjizsuzica és a Makró ösvezőfolyanak, valamennyi gyalogság és utász egyesül, melyek Montenegroból és másfelől Dalmatiból Hercegovina dőnyugati részébe vezetnek. Trebinje birtokba kerülésével a fölkelők nyitott összeköttetésbe jutnának Montenegroval és Mostar teljesen elzárlhatná a tengerparti kikötőketől. A török kormány már most sem rakhatja le Sutorninban (Ragusa és Cattaro kerületek között) a hajón érkeztet hadi- és élelmiszerkészletet szállíthatja a tartomány belsejébe. Ezért kell most Klekben kirakni a hajóterhet osztrák területen át, Metkovicra a tartomány belsejébe szállítani, mint ez a „Pol. Corr.” közleményében is olvasható. —

Öldmívelés, sem növényi vegetáció nem képzethető. Ökoly dolgot végeznek, melylyel az emberek millióinkint felolyan jól sem készülnek el soha.

Azonban még van a madaraknak egy felmentő ostsálya, a mely ostsály nagyon sok családál és még több családokportozatokkal diszekszik. Értsem a varjúleket. Ezek oly számosan vannak, hogy hasznos, vagy kártékony voltak jelenként kérdés tárgya lehet minden mezei gazdálkodónak.

Ezokról néhéz ítéletet mondani, mert a különböző fajok, igen különböző sajátosságokkal is bírnak.

Az ide tartozó fenýő- és cseresznyák temérdek rovat emésztessen ugyan el, de az erdei magyakra is erősen rájárnak s rablómdra pusztítják a kisebb madarak fészkeit — nem kimondk sem tojásait sem fiát.

A cseresznyák (mátyák) egyfolyó hasznunkra van arval, hogy a mérges pajzscsót feltranchirozza ott a holtállalja, de másrészt nem igen szívesen látott dolgot követ el, midőn a gabona földe érett kalászait aron repültében leszelegatja. Hasonlót mondatni a közönséges és a szürke varjúkáról is, melyek keltőskor töltik sem fűrt, sem fiatal majorságot — de még a gyengébb nyulak sem maradnak bántatlan.

A hollók inkább a ragadozó madaraknak esnek, de a nyulakát sem vetik meg; másfelől, mint dögevők ismét nagy hasznót hajtanak.

A szarkáknál megint a kártékonyak a tulnyomó, mert ravasz és kapzsi természetűek és ennek folytán nemcsak saját atyafiaiknak támadják fészkeit, hanem forma szerűt vadászatot tartanak minden általuk meggyőzhető állatra.

Hol elszaporodnak, ott egyetlen éneklőmadarat sem hagyunk meg s azért nem ápolásuk, de komoly üldözésre és végképpen kiirtására méltók.

A legártatlanabbak e rendből a csókak. Ezeket a vetési varjakat azon tulajdonságok miatt, hogy a papirokat, cserebogarakat, csigákat, gilisztákat, egereket, skákákat és búrjányagvakat szedegétnék, a hasznos madarak közé kell számítnunk s mindkét fajt kimélnünk, de az előbbieket — mert sokaságukkal fogva rendszeren terühnnek szoktak lenni — lehetőleg pusztitnunk kell.

A tanítónőképezde Seps-Szentgyörgyön.

(Ajánlja a min. vall. és közokt. minisztérium, Háromszék törvényhatósága és S-Szentgyörgy város községének szíves figyelmébe.)

(Vége.)

Hogy e második képezésnek miert kell Háromszékben és épen S-Szentgyörgyön lennie: más dolog szólító lévén — az önérekd vádja nélkül elmondható.

Az erdélyi nagyobb városok, pl. Maros-Vásárhely, Torda, Deesz stb. a kolozsvári képezést igényelnek megfelelő használatjuk, miután Kolozsvárnak azon városokra csakugyan központi képvése van; míg Erdély szláv vidékei s azon kívül a szomszédos magyar vármegyék számára (tanítónő-képezde a nagy távolság miatt nincs. Háromszék mellett pedig ezen centralistisus fekvésén kívül még egy erős indok is szól: egységesség és kollektív éghajlat. Erdély kétköl bősége, a csendes völgyekben pihéző helyiségre oly pazarul int a természet szépségeit s oly időt levetővel áldotta meg azokat, hogy a vidék méltán nevezik a természet paradicsomának. A keltők dazik alá elragadtató zengnek e búfolyos, tiszta levegőjű vidékről. Hegyei, völgyei, gyönyörű folyók színpé és egységesség teszik földjét; s ott, hol egy intézet élete forog kérdésben, nem lehet e legnagyobb indokot is számításba kíválni hagyni. Mert ha meggyőződünk, hogy a budai, vagy kolozsvári képezdek a nyári rekonktódság befolyása alatt gyakran egységesség, fullasztó levegő miatt jennőre akadályoztatva vannak s mily nagy jótékonyaság növekedésükre nézve, ha egy-egy hosszú séta után szabadabb légré juthatnak: egy természetűt megáldott fekvésű levegőjű vidéken mindig előnyt kell adnunk. Résznélkül mi a tanítónő képezdek nagyobb városokból, már csak a női ébredés fényűzési hajlamok lehető megállása szempontjából sem látjuk szívesen. A tanító képezdeknek e szempont nem eshetik tekintet alá; de óvatossággal, kiknek a nélkölis szerény állásukat szik anyagi viszonyok melletl híven kell betölteniük, a nagyrávási élet csábító fényűzési ingernek soha ki nem tenném.

Sepsi-Szentgyörgy központja Háromszéknek, s fentebb említett iskolái csak nyári és napszedi foglalkozás egy nótánál képeződés, a mennyiben a 2 osztályú felső leányiskolával már biztos alapja van egy magasabb női intézetnek. Maga a város oly sokat áldozott már népevelése érdekében, hogy a ezen ohajdása nem várt eredményre végződött, nem hisznék, hogy az a szépen indult fejlődéseknek előnyére válnék.

A képezde beállításának módozatairól nagyot képezzel mondhatunk. Csak akarat és egy

A többi néhány madárfaj, mely kirárolag növényi eledellel él, e tekintetben az ember természetesen vetélytársra s ezért réa néve fogyasztás mineműségét és mennyiségét illetőleg több-kevésbé ártalmas. Különben bennünket e tekintetben is jó adag óvatosság köze, a mennyiben ama kárral szemben, melyet az ilyenül madaraktól közvetlen szenvedniük kell, nem igen vagyunk hajlandók, hogy figyelmünk mellátssuk azon általános hasznát, melyet azok közvetve a roppant mennyiségű jarmagvak pusztításával hajtanak az emberi-ségnek. Pedig ezen universalis haszon igen sokszor — nem csak egyensúlyozza az egyesek okozott károkat, hanem fennebbi értelemben véve, jóval felül is mutja azokat. Így pl. a vadgalambokat minden földművelés eltilt, az őzistenen hagyott gabonát megdézsmálják s arról nem akar tudni, hogy azok a konykoly és buzavirág magvai mellett szedik a mérges fűtűfélé növények magjait is, mely utóbbi növények, mint Kloger megjegyzi, a legártalmasabb gyomok közé tartoznak és semmiféle házi állat meg nem eszi. Angolihonban és Belgiumban ez okból a vadgalambokat kimélik és ápolják.

A csizék és keresztcsőrűk épen úgy ének burján, mint fa-maggal, különösen a bojtörz magot nagyon szeretik s mint hogy előfét nagyok jokat kapnak, tehát nem valószínűtlen állítani róluk is, hogy inkább hasznosak, mint ártalmasok.

Igy szedik a szemetipontyok is a úvsa magot, mint tudjuk, hogy onnan, hol egysezt lábra kapott, alig lehet kiirtani.

A többi magvók is, mint a zoldpirok, kenderikéti, erdei- és havasi pintyek temérdek útifű, vadmák, pipelur, bojtörz, hogymál, szálkanyak, csoboka, lenbuba, csásán stb. magot esznek meg s ezáltal nekik közvetve nem kis hasznót juttatnak.

Egyedül a süvítőpötyök okoz érzékeny károkat a fák rügyeiben s ezt lehet mondani a vasoru pintyről is, mert ez a cseresznyemagrégy gyakran az egész fa gyümölcsöt megsejti. Egyébiránt a két utóbbi madár a ritkábbak közé tartozik.

(Folyt. köv.)

dis buzgósság: s a képzede Seps-Szentgyörgyön a 1876-ik évben megnyitják.

Akarat kal a nm. vall. és közok. m. iszer utól a miután belátta szükségességét a mintésnek: a beállításról könnyen tud intézkedni.

Buzgósság kell a székhatalosság részéről: mert ha a közműveltség lelken hozza, ha azon humanus intézmények előtt, melyek Háromszéknek mind erkölcsi, mind anyagi feladatát juttatni igyekeznek. szemet nem hűny: hetetlen e fontos kérdést hallgatással mellőzni. Van pénzalapja, melyet tisztán és csel: fordíthat: tegye meg kötelességét s járul: a egy pár kövél azon oltár emeléséhez, mel: megszentelt a szabadság és hazafiság szel: me.

Buzdítanunk a sepsi-szentgyörgyi közö: néget, már azt hiszik feltevések. Hisz ezen terv: ítvétől régtől fogva tervezgetik: élt ennek el: sija lelke melyében még akkor, midőn díszes: Bazár* épületét leányiskolává átalakította. E: áros polgársága már megérett az idő számára: s tenni fogja hazafini kötelességét. Ha ennyi: dídot után büszkén emeli fel fejét számos is: oló virágára feletti örömben: tetőzbe be: egy munkáját ezen országos érte ú ügy be: fezésével. S ha már kivétel nélkül általános: hajlással vált a nótánál-képzede: fellátása: árosunkban: tegye le hozzá az alapkövet, s: ásarolja meg a helyiségek szükséges telket s: a háromféle segítség megtérni azon gyű: róselet, melynek neve: Székelyföld bölcsőgá: sa. hagyják elhangzani szavataikat! Tegyük: ehokor kezessék s ha ott egy hang, a síró: aza panasos keserve megszólal a gyámoltást: ér: hallgassa meg mindenki. Az utók gyer: neke, a késő nemzedék áldva fogja emlegetni: apák nevét örökre.

Málik József.

A „Székely Tanügy” szerkesztője.

A káromkodás ellen.

Közelebből a „Jelenkor”-ban egy cikk: lent meg az országban annyira elterjedt ká: romkodás korlátozása végett. Felhozza ez ut: al a „Jelenkor” cikk az azon régi törvényeket, s: rendelvényeket, a melyek ezen már akkor: ívatozók rossz szokás ellen törvénykönyveink: ben előlaltak.

Ezen cikket több hirlap közölte minden: megjegyzés nélkül, sőt az idézett törvények, s: rendelvényekre nézt némi gunyal.

Am valjuk meg az igazat ósanán, sem: mi oly rútul nem jellemzi hazánkfiat a kül: földiek előtt, mint azon étkelen káromkó: dások, melyek nem csak a paraszt rend, de mivel: t emberek szájból is hallunk le a 12-15 éves: gyermekeik.

E tekintetben én a „Jelenkor” cikkének: söt részét, megvallom, helyesen, ellenben a: régi korlátozó intézkedéseket magam sem látom: alkalmasnak. Régi időben a teremést, zenteket, ha valaki szidta, utállattal fordul: al el tőlük, most isten, Krisztus, káromlatok: ak uton ut félén, utazsok, sőt salomonban is, zidalmazunk azon legfelsőbb lényt, mely íránt: aint keresztények tisztelettel lennének közele: z, ha nem is belmeggyőződésből, és bölcselőd: tilagosulogunknál fogva, de legalább illede: mbeől, és a botányok mellőzödségből. Ezen min: et annyira bélyegző rut szokást csak mi ma: yarok, oláhok és talán a tőtok gyokorolják, ná: ret, száz és más fajtából szájból ílyet em: hallunk. Holott meggyőződésünkönkől birtu: kunk akármik, de legalább külsőleg tanyuk: teg a miveltéséget, illendőséget, tudva azt, egy minden jól rendezett államnak egyik fő: alapja az erkölcs. És ha a mivelten kőnép: ri szájból hallja a borzassó káromkodás, tiért ne bátorodónk ő is azt folytatni, íly: bírlmények közt az iskolázás mit sem hasz: ál. Mostani társadalmunkban nem ritkaság: ri személyeknek lealázó káromlásokkal éli: í, még a mivelten női körben is. Ezen állá: smat mit emledek senki meg nem csáf: alata.

Nem célozom a régi barbar korbeli tör: nynek feleletlenességét ajánlata hozni, mert va: mint egy sz. László ideje bel törvényt, mely: en a 3 magyar forintért a tolvaj akasztásáért: áltetik, mely mostan újabb törvények ál: ál korunkhoz alkalmazva módosítva van, me: nt nem lehet a József által kelt rendelvény: k felékezi, mert akkor minden meggyőben egy: boládát kellene, hogy építessünk: lehet azon: tól módját találni, hogy a rut szokás, átalja: ban bírálattassék. Mi valóban egy nevezetes or: szlása lenne társadalmunknak.

Minden esetre szükséges a szennyfoltot, ely: hazai nemzetünket s annak fiatal oly gya: zatosan bélyegzi, orvoslalni. Csekély vételek: m szerint, a mivelten osztályt csak józan gon: doklás és becsület után lehetne elsoktatni. s: erre legelőbb szükség, hogy társulatok ke: ptekezzenek, melyeknek tagjai becsilatsza: kál híven meg is tartják. Ismertem 1848: ótt egy szolgabírók, ki a parasztot elótt fő: g, a botányt szerző írtatós káromlásokot: rta annyira, hogy akkor még vállalkának, s

isten! félelemnek hódoló paraszt keresztet hány: t mellére hallta az írtatós szöveget. Tudok: ellenben régtől tiszteléseket, kik a közga: gatsádnál a mivelten néppel s azok ügyével: foglalkoztak, de szájkuk soha káromlót szót ki: nem bocsátottak és mégis folyt a hivatal an: nak rendi szertart.

A káromkodó köznépre nézt, a fennebbi: orvosai rendszer nem alkalmazható, mivel an: nak nincs fogalma azon nemes elszántságról, mily: ent a mivelten embertől midőn várhatunk és követelhetünk, annak más neműfékezés kell, hogy a rossz szokással felhagyjon: a proletar: népnél már divatossá kezd válni az, hogy nincs: isten, mert ha lenne a káromlást megbüntet: né, az urak el nem itélék, mert ők is károm: kodnak. A káromkodásnak íly körben való meg: kakadályozására szükséges valamely meg: szorító, tiltó intézkedés, mely csak is a kor: mány után tehető meg és intézked el.

Egy hazafi

Városi ügyek.

Hirdetmény.

A földadó szabályozásáról szóló 1875. évi t. cz. 34. §-a értelmében a jelenlegi kataszteri mun: kálathoznak a tényleges állapot szerinti kiigaz: ításnak alakult községi bizottság a kataszteri: telek-könyvnek helyszíni megvizsgálását augus: tus 10-én a városi határon előforduló Ka: jántó völgy inenső oldala. Augusztus hó 11-én: Eljövők völgy túlsó oldala. Augusztus 12-én: Kálvölgy inenső oldala, első és második rész, Harmadvölgy a halmok közt. Augusztus 13-án: Halmok közt második rész, Nagy és kis Mergő, Melegvölgy, Kulancsok és Bakamál nevű dölle: kben létező földrészekre nézve folytatni fogja, miről minden egyes földbirtokos értesítetik, egy: zerszemind felhatalnva arra is az illető bir: tokosok, kiknek ezen fent nevezett dölle: kben birtokuk van, hogy a kiűzött napokon a hely: színen a működő bizottság előtt jelenjenek meg a: végböl, hogy birtokainak a kataszteri telek: könyvben helyes vagy helytelen bejegyzéséről meggyőződés szerzve, a helytelen bejegyz: és esetében annak kiigazítását eszközöltsék.

Kelt Kolozsvárt, augusztus 7-én 1875.

Filip István,

községi bizottság elnök.

A „KELET” magán-távirata.

Feladott Buda-Pesten augusztus 9. 10. ó. 30 p. d. e.

Ékezett, augusztus 9. 10. ó. 30 p. d. e.

Vasárnap hosszú minisztertanács volt, melyen Wenckheim jelentést tett bécsi utjáról. A jövő héten Wenckheim: Tisza és Széll Bécsbe mennek a trón: beszed és országgyűlési munka terv meg: állapítása végett.

A hivatalos lap közli a múlt évgy: ved államháztartási kimutatásait, az eredmény 2 és fél millióval kevesebb az első negyednél.

A Herczegovinai lázadás terjed.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, aug. 10. 1875.

— Fogarasi Mihály erdélyi püspök úr önnagya-mint halljuk az autonómia gyűlést a jövő hó első napjaira K.-Fehérvárra közelebb: lő összehívja. E gyűlésnek egyik tárgya: a r. cath. igazgató tanácsához Veszely Károly úr hely: lybe előadott válsztani.

— A tornászati póttanfolyam tegnap reggel a helybeli toron-avodla helyiségében: kezdetét vette. A tanfolyamot gys Kethely József tanfolyagelővő hivatalos távolléte miatt Pál Ferencz tanító-képzede igazgató tanár úr nyitotta meg, előadván röviden a póttanfolyam: célját és hasznosságát, melyek után a tanfoly: amot megnyitónak nyilvánítván, tornamester Nyárádi Lajos általa tornászati elméleti és gya: korlati részeknek előadása megkezdett.

— Királylővészet lesz f. hó 17. 18. 19 és 20-án Szathmáron, melyre a kolozsvári: lövészelet részéről eddigleg 3 tag készült ál: rándulni. Örömmel jegyezzük fel e tény, mert az a testvéregeitek közötti barátságos kötélek: megerősítésére vezet.

— A budapesti vízkárosultak javára Harmaty István úr 1 forintot vetített. Meg: jegyezzük egysszerind, hogy a „Pesti Napló” szerkesztője által nyugtázott 52 forintot f: lő szerkesztőségünkhöz gyűlt 76 frt 94 kr és 2 drb aranyat Budapest város főpolgármes: terehez már korábban felküldött s arról a nyug: tázt 394/875 főpolgármesteri szám alatt hála: köszönet kíséretében megkapunk.

— Gyulai Ferencz jeles színészünk emléksztőrára színtér Harmathy István úr 1 forintot küldött be szerkesztőségünkhöz. Vajta: hában is követnek az adakozó példáját.

— Dícsértások foglalkozás. Özv. Cserey Jánosné nagy figyelmet tanusit az erdélyi múzeum iránt, miután házánál egy ré: giségért rendezett be, hol több mint 2000 da:

rab romai régiségek, pénzék, kéziratok (sőt: unikumok is) közszemlére vannak állítva. Ajánljuk a természet vizsgálók figyelmébe, mi: előtt azok rendelkezésük helyére a Múzeumba: szállítatnának, utójukban, mely úgy is köze: esik, lemesfalván megtekinteni.

— Szászsebesen ma van a képviselő: választás. A képviselői mandátum elnyerésért: hármán kizendek u. m. a volt képviselő Máriá: sdy Béla (Sennyeypárti), Woldner Béla (szá: badelyi) s Trausch József. — A Szászsebes és Szászváros székhez tartozó rom ánok, mint a: „Gaz. Tr.”-kírájuk, melyek hó 29-én Szászse: besben gyűlést tartottak, s a megtartandó képvis: előválasztásra nézve hosszas vitázatos után, az: aktivitást fogadták el.

— Mayer Sándor fiatal iparost, ki önnagya vetett véget életének, tegnap temet: ték el az iparosok nagy részére mellett. A tehet: séges fiatal desperatából cnyakult vettes s gyl: kos méregtől pár perc alatt megszűnt élni.

— Beszterce vidékén múlt hó 6-án. képviselőnek megválasztott Budaker Gottlieb: lekenzei lelkész, a központi bizottsághoz inté: zett átiratában a képviselőisgről lemondott.

— Brassóban a múlt héten a katonas: ág cszt lőtt. Egy pürcserecső csángó, ki mint hadközbény pár hóval ezeltől sorozatolt be, társával a lövedé hata megett nyugodott. Mig: társai a lövések eredményét figyelemmel kísér: ték, 5 pár löpéssel hátrább távoztak, fegyve: rék állá alá tettk, elsütötte azt, s a golyó fé: lyen keresztül fordúván, meghalt. Ez öngyl: kossági lépésre öt valószínűleg az vitte, hogy a katonasághoz hajlammal nem viseltetett, s: Bukarestben, hol több ideig mint kocsis szolgá: lt, kedvese volt.

— Bakosi Ferencz országgyűlési kép: viselő a törvényszékek reductioja tárgyában aug: 25-én Seps-Szentgyörgyön tartandó meggyű: lése Három: Miklósvár — Barczok székét ösz: szehívta, hol minden módot megkísérelt, hogy S. Szt. Györgyöt továbbra is mint központon meg: tarthassák.

— Az elöpataki m. orvosok és term: észvizsgálók gyűlése a kiűzött időben meg: tarthatásá legkisebb akadály sem létezik: után közsa bír, mely szerint az erdélyi részekben: cholera-esetek észleltetnek volna, merőben alpa: talan, aldiritt biztosítgatja a tisztelt érdeklőd: kőzőnséget, miszerint valódi choleraeset sem itt: Maroszákon, sem az egész székelyföldön az: idén elő nem fordul. A közlekedés mindenütt: élőpatákn és vidékén és Csikszékben a leg: biztosabb; csakis Borszék környékén történe: k némi megtámadások, Moldovából beúított egyé: nek által: de a sok kiszállott katonaság azon: környékét is kitisztítva, ott is a közle: kedéseket biztosította. Az elöpataki gyűlések: tőlátogatni szándékoltnak teljes megnyitgatásá: ra, kérem e kis közleménynek becses lapjában: hely engedni. Z. Dr. Knöpfler Vilmos, Ma: rososk és Maros-Vásárhely tiszt. főorvosa és az elöpataki gyűlés elnöke.

— Vodianer F. budapesti nyomdai: lajnosok közt. az 1875. évi törvények gyűjteményének* IV. füzetét vetjük. Ára 50 kr.

— Terebes városban (Zemplénmeg: yében), f. é. július hó 8-án tíz ótón ki, 132: ház, 130 kamara, 206 istálló és 42 csür eset: a lángok martalékul, az összes kar csak hoz: závetéltől, 61,684 frtba van becsülve. A helyg: y-miniszter felhívja a tvrtatóságokat, hogy a ká: rosultak javára könyöradományokat eszközölje: nek s a begyűléző összeget Zemplénmegye alispánjának küldjék meg.

— A Földmívelési Érdekeink: leguabb száma a következő tartalommal jelent meg: Adaleköl a luczernatermesztés történeté: hez. II. Dr. Rodicsy Jenő. — A mezőgazdasá: g m. kir. ménes uradalom. Wagner László. — Néhány szó a buzarodásról. Esz Perencz. — Az aratógépről. 2 ábrával, Lócherer Andor. — A „Wood New brand”-féle aratógép. Dr. Ambrózy Béla. — Nemzetközi gabnarság Bu: dapesten. — Levelek a szerkesztőhöz. XVII. (Termelési kísérletek. Noszlópy Emil. — Szak: egyletek működése. (A k.-szolnok. gazd. egy: let. Az aradi gazdasági egylet. Az erdélyi gazd. egylet. A pozsonygyeji lötenyészési jutalm: díjazás. Az állat- és növényhívesítő társaság.)

— Személyi hírek. (Kozmány Jánosné.) — Bel: és külföld. (Baracsk-elszállás. Keszemétől. Vándorszékek.) — Szakirodalom. (Növénybe: tések. Hecht Sándor. A pozsonygyeji gazda: sági egylet érkönyve.) — Gazdasági taná: g. (A klosterneuburgi es. k. borsászi tanintézet.)

— Az „Ellenőr” folyó évi 7-ik száma. — Ve: gyek. (A tarlónak mint birkalegőnek kihasz: nálása.) — Statistika. (Európa állami. Sörgyá: rás Ausztria-Magyarországon.) — Birtok-ál: tozások. — Kiállítások, versenyeik, útlesek elő: adások határnapjai. — Öletli hírek. — Szer: kesztői úzenetek. — Hirdetések.

— Csozda madár. Az állatkert egy hó: fehér varjút — Corvus frugilegus — kapott Windisch János úr pusta Posztórról. Annál: örökeesebb az állat, mert noha ilyen változván: y van több a muzeumban is, de olyan tökéle: sen fehér, minden sötétbél színezet nélküli p: dány, amilyen ez, ottan sincsen. Eljegése is

annyiban sikerült, hogy csak könnyedén lévő: n megsebezze, az könnyen kiheveri.

— Vasmegyében egy erősz, midőn: fia adósságáért házában végrehajtási foglalat: eszközöltek, a foglalkozó szemé láttára agyon: lőtte magát. Ez eset nagy hatást kelettt, s a: hitetlenség, egy hírhedt úszorás ellen általános az: elkecséredés.

— Ugorka óriást, oly nagyságú, a: minőt csak igen ritkán lehet látni, természet: t a budapesti városból egyik kertészre. Hossza: 2 láb, vastagsága 8 hüvelyk, súlya 5 font.) Valaki 50 frtot ígért érte, de tulajdonosa sem: mi áron nem akarja eladni. Használ minőségű, bár nem íly nagyságu ugorka külföldben több: is van az említett kertész kertjében. Ez ugor: ka hús pusa és fehér, íze azonban kissé a: tökre emlékeztet.

CSARNOK.

A földművelő.

(Webör „Demokratából”)

(Folyt. és vége)

Egyszerien működik el az élet, mint a: természet maga s a paszirta a földmü: ves hasonok. Az anyaföld kebeléből születte: s ott növe fel, az őt tápláló barátdához von: zódik s a hullámzó gabonaszárak közé fészkel. Alig hajnalodik, már szárnyain kőszönti a: szüet napot, mely este aláhull, mely egyszer: egy fel emelkedik háládóan.

Igy őt a falusi ember, míg a városi az: unalmas egyhangúság korszakát hozza: ez: alatt a természet és a földművelő, mint mes: ter és legénye boldog elvonultságban dolgoz: nak. A falusi csend megadja a belső nyu: galmas: ís s a nyugalmából jóság s ebből meg: elégedés származik — s így egy magasabb élet: valusul meg az emberben.

Falun az ember életének sokkal nagyob: b öntudatával él, mint városban a tömörked: elszórdás közben, hol sokkal többször csaljuk: magunkat, mint a hányászor élevezünk. A fa: lusi csend hat a lélekre és szívre, mint a ti: sább levegő és a frissebb víz a testre.

Szomszédom, egy varga, a tavasz meg: érkezével szűrtőlbe költöztette műhelyét, s: este munkája végzetével gyermekkorai trófiá: kát beszélget nekünk.

Mindezenek sebb falun, midőn zöldelő: berkek s virágzó fák közt bolyong az ember: a nap megaranyozza a reggelt, a hold az es: tét s a csillagos ég sejtelmét ad a végtelen: ség és örökkévalóságról, de aztán a rideg, kel: lemetlen telet megrovidítani képelemre van szük: ségünk, bár novemberet meg bírvaszt az őszöz: lehet számítani. Alig várjuk a karácsonst és új: évet, hogy megint hosszabbacska napokról be: szélhesünk. S így a nélkül, hogy észrevennők: magunkat, meglopnek a tavasz követel. A ki: nek okvetlenül társaság kell, elméleti hat a: fala honoratívaival, legalább nem rontja: el kedvét, ha a pappal, a mesterrel, egyhá: szfál, falushírvál és borbélyiál társalog.

L.—I.

KÖZGAZDASÁG

Felhívás a philadelphiai nemzetközi ki: állításban való részvételre.

A jelenlegi kedvezőtlen üzleti viszonyok: dacára nagyszáma hazai iparosok részéről és: más oldalról is azon óhajai nyilvánítatván, hogy: hazánk a jövő évben Philadelphianban tartandó nemzetközi kiállításban, ha nem is: mennyiségileg, de mindenesetre minőségileg: méltóan képviselve legyen, az alulírt kereske: delési és iparkamara cz. ügyben a magas kor: mányhoz feltérjesztett intézett. Ennek követ: kéztében a földművelő-, ipar- és kereskedelem: ügyi m. kir. ministerium folyó évi július hó: 31-én 17.339. sz. a. kelt leirátával kijelenté, hogy nemcsak az alírótt kamarát a kiállítás: rendezése körül természetben a legathatósab: támogatásban részesítendő, hanem az ország: szorult pénzügyi helyzetéhez mért anyagi segély: lyel is kész ezen ügyet elősegíteni azon eset: ben, ha megelőzőleg költségbe nem vonható: módon kimutatattik, hogy ezen kiállításban vá: ló részvétl iránt hazánk illető körében a kellő: érdekeltség létezik, mely esetben az illető: költségvetésnél a törvényhozás előtt nagyobb szá: mu kiállítás kiadására, illetőleg érdekeire: való hivatkozás által volna indokolható. Az: alulírt kereskedelmi és iparkamara tehát mind: azokat, a kik ezen kiállításban — mely Ma: gyarország részéről együttesen fog rendezetni: — részt venni kívánnak, ezennel felhívja, hogy: mentől előbb, de legkésőbbben szeptember 1-jéig: nyilatkozzanak az iránt, vajjon mit és minő: feltételek mellett kívánnak Philadelphianban ki: állítani. A részvétl módjára vonatkozólag ki: löntösen kiemeltek, hogy íleg oly tárgyak: volnának kiállítandók, melyek egész hazánk: földrajzi és ethnographiai, illetőleg művelőd: és, valamint anyagi, azaz földműv., ipar-, keres: kedelmi és forgalmi viszonyainak feltüntetése:

alkalmasak, vagy a melyeknek kifőltan ma: gyar jellegűnek lenge, az amerikai piaczo: való meghonosítása remélhető. E mellett ke: vesőbb szül főkötendő a kiállítandó tárgyak: mennyiségére vagy külső felszerelésére, mint: azoknak tárgyi jelentőségére, mely cészletző: összehallított mustáról is megítélhető. A rész: vételre való szándék mind a kamarához inté: zendő levél útján, mind szóval a délielotti hiva: talos órákban a kamara helyiségében (Mária: Valeria-utca új tőzsdé épület 2. emelet) beje: lentendő.

Budapest, 1875. aug. 6.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara; Kochmeister Frigyes s. k., elnök. Steinacker Odón s. k., tollíró.

Posner K. L., a kiállítási bizottság elnöke.

Kimutatás.

Az egyesült erdélyi takarékpénztár július ha: vi forgalmáról.

Tartozik.

Maradvány áthozat 56,712 frt 91 kr, betétekre 32,170 frt 96 kr, lezármítólászt: vissza-fizetésekre 64,280 frt 37 kr, kamat s: földjakra 6017 frt 82 kr.

Összesen 158,182 frt 6 kr.

Követel.

Betétekből kivételül 18,647 frt 10 kr. lezármítól: vállalkot 101,997 frt 43 kr, osztá: lak 11,410 frt, folyó kamatokért 75 frt, adó: 59 frt 16 kr, pénztármaradvány 25,993 frt: 37 kr,

összesen 158,182 frt 6 kr.

Erdélyrészi piacok árjegyzéke.

— A n.-enyedi piac árjai aug. 4-ről 1875. (alsó-ausz. mérk.) Tiszabüza 3 frt 40 kr, elegybüza 3 frt, kr, rozs 2 frt — kr, zab 1 frt 63 kr, pityóka 2 forint — krajczár, kr. Egy font disznósír 54 kr, egy kupa borsó 16 kr, lencse 24 kr, paszly 20 kr, Egy kupa ke: nyér liszt 11 kr, Egy font marhahús 20 kg. Egy mása szén 2 frt 50 kr, Egy főtű tártka komény 9 frt — kr, alomszalma 45 kr, zsupsalma 55 kr, köles 28 kr, dijak 6 kr, fokhagya: ma 8 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Augusztus 9-én 5% Metaleus 7480 frt, Kamat —. 5% Nemzeti kölcsön 7100 frt. 1860-iki államkölcsön 112.40 Bankrésze: nyek 932. — Hitelrészevények 216. — London 111.35. frt. Ézist 101.25 Cs. kir. arany 628. — Napoleon'or 891. — 100 mark németér: ték 54.50. —

Urbéri kőtvények: Magyarországi 82.15 Temesvári 80.75 Erdélyi 80.80 Horvátország 84. —

Felőlő szerkesztő: Békésy Károly.

— Értésítés. Az ipar, kereskedelem s: bármely üzlet t. cz. egyéneit tisztelettel figyel: meztet, az általam kiadandó „Erdélyi ké: pes kis naptár” (18-ik évfolyam) sa az erdélyi hivatalos teljes tisztázó és név: tárral ellátott „Erdélyi képes nagyobb naptár”-am (7-ik évfolyam) hirdetősi ro: vataira, melyekben bárminden hirdetésm: vet a legutányabb árban fogok közölni. E naptárak tíz ezer példányban forgóv: a nagy közönség kezén, a legalkalmasab: közet a végett, hogy üzletét mindenki egész éven a n. ér. közönség figyelmébe és párfogásá: sa jánlja. A hirdetményi díjak a legutányabbra: szabák, ugyanis mind a két naptárban: egész oldalnál két elfoglaló hirdetmény: ára 8 frt. fél oldalnál két elfoglaló hird: tetmény ára 4 frt. A hirdetmények leg: feljebb augusztus végeig bérmenten alírt: tóknyvkereskedésbe kérem beküldeni, mivel e: naptárak már szeptember hóban meg fognak je: lenni. Tisztelettel Stein János, m. kir. egye: temi nyomdász s az Erdélyi képes kis és na: gyobb naptárak kiadója.

Nyiltér.

PERL fogorvos

jelenleg Csik-Tusnádon ron: dol fog- és szájbajokban és készít mű: fogakat és légnyomatu soro: gakat; idegenek egy fogat egy óra alatt kapnak, egész: fogsort egy nap alatt.

Lakása van a 35. házszám alatt.

Üzlethelyiség változtatás.

Eddig a „Kisegítő pénztár” alatt: fenállott fehérméti- és vászon: raktkromat jelenleg a régi helyisége: gek szemben a „Grand kávéház” szomszédosságában lévő báró Wesselenyi Farkasné házá: hoz tettem át. Mit a n. é. közö: nség szives figyelmébe ajánl: duk

Duha Kristóf

